

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka Din 1.50 • Polletna naročnina Din 15.—
Celoletna naročnina Din 30.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: M. Poštuvan
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 29. aprila 1937

Leto III — Številka 25

Ob petdesetletnici Doma in Sveta

Kaj bi Fr. Lampe, »ki je pred petdesetimi leti vsadil skromno mladiko (Doma in Sveta) in jo odgojil s svojo srčno krvjo«, rekel, če bi bil med nami in bral Kocbekovo »premišljevanje o Španiji«, ki je prav za petdesetletnico zagledalo luč v Domu in Svetu? S takimi članki hoče Dom in Svet ustvariti »nov, prekaljen rod«? Res, marsikomu se zdi, da ta list ni več njegov (Lanmpetov). Kaj bi Lampè dejal k stavku: »Vse herezije in odpadki so bili navadno očita dejanja, duhovno junaštvo prepričanih ljudi, ki se po svoji vesti odločajo za večjo in boljšo resnico.« (Podčrtali mi.) Ali pa: »Fašizem je celo nevarnejši od komunizma... Evropsko krščanstvo je po večini ujet v ta družabni tabor« (namreč fašizem)... Krščanska praksa ne izključuje tesnega sodelovanja Cerkve s fašistično borbenostjo... Veliko, zelo veliko krivdo ima v tem propadu španska duhovščina, posebno višja... Taka splošna sodba v taki veliki zadevi je kulturni zločin najvišje vrste, če ni do pičice dokazana. Dokazana pa ni.

Kocbek trdi, da vzroki obračuna niso verski, ampak družabni, da je upor armade protizakonit, da je to delo fašizma, da »po pričevanju mnogih treznih španskih katolikov komunistične Španije sploh nikjer ni bilo«, da je komunizem služil le za pretvezo španskim fašistom« (podčrtali mi), da so vsa grozodejstva komunistov le posamična »dejanja, ki so pa brez korenin in brez bodočnosti«, »vandalizem posameznih ljudi brez povelja od zgoraj!« itd. itd. Te trditve je g. Kocbek kot lahkoverni pesnik nabral iz enostranskih virov in jih serviral katoliškim Slovincem kot dognana dejstva.

Leta 1934 v dobi režima Leroux-Gil Robles, ki se je opiral na skoraj tričetrtinski večinski izid volitev v njegov prid (in to po glasovih, ne zgolj po mandatih), je marksistična manjšina vpriporila revolto. V Asturiji so že instalirali sovjete, ki so se držali 14 dni. Pobili so 4200 ljudi, uničili 850 stavb v vrednosti 40 milijonov pezeta.

V februarju 1936 so se vršile nove parlamentarne volitve, ki so dale »ljudski fronti«, 4.350.000, desnici pa 4.570.000 glasov. Zaradi svojevrstnega razdelilnega sistema in zaradi dejstva, da se je spretni komunistični taktiki pod vodstvom Dimitrova posrečilo združiti vse frakcije marksistične in mazonke levice v enoten volivni blok, dočim je desnica bila v volivnem boju ločena po strankah, je »ljudska fronta« dobila 270 mandatov, desnica, ki je imela 220.000 glasov večine pa samo 140 mandatov.

V Moskvi se je sestal 27. februarja 1936 kongres Kominterne, ki je odobril strateški načrt za končni udar. Kominternina je poslala v Španijo Brodskya, Neumanna in Rosenberga z nalogo, da kot njeni delegati osebno vodijo priprave za končni udar. Izbruhnili je epidemija štrajkov, v Kastiliji in Estramaduri so marksisti organizirali kolhoze, do 18. ju-

Resnični obraz Francije

Francija, dežela duha, svobode, humanizma, država z najsvobodnejšo ustavo, hram umetnosti, čuvar zapadne kulture etc., etc. Tako nekako smo bili in smo navajeni zreti na Francijo. Tako so nas učili naši očetje, tako nas prepričujejo še danes. Pa kljub temu si bomo drznili vreči svoj lasten pogled na sodobno Francijo in v nekaj bežnih obrih prinesiti njeno podobo pred oči naših čitateljev.

Blumov eksperiment

V metežu štrajkov in nasilnih zasedb industrijskih objektov, je šef socialistov g. Blum nastopil pot svojega režima kot mandator Front Populaire, politične zveze socialistov, radikalov, komunistov in nekaj manjših frakcij »levice«, ki so se zedinili na program dveh besed »mir in kruh«. Ta ohlapen »program«, nikdar oficijelno definiran, tolmačen od strani vsakega izmed pogodbenikov po svoje, je kot grozeč Damoklejev meč obvisel nad Blumom in ga v teku leta olajšal.

CGT

Poleg politične zveze Rassemblement Populaire, je najvažnejša tvorba Front Populaire, takozv. Confédération Général du Travail (Glavna delavna Zveza), organizacija združenih sindikatov vseh pogodbenic Front Populaire. Po lastnem zatrdilu, šteje CGT danes že okoli sedem milijonov članov ter obsega vse panoge telesnega in duševnega dela, izvzemši sindikata srednješolskih profesorjev, ki je na svojem kongresu v februarju 1937 svojo včlenitev v CGT z ogromno večino odklonil. Kot številčno najmočnejša, organizatorično najpopolnejša in taktično najspretnejša organizacija sodobne Francije, se smatra CGT danes dovolj močno za »prikrito« diktaturo, ki jo dejansko izvaja, in to ne samo na ekonomsko-socialnem, temveč tudi na čisto političnem, da celo na kulturnem področju (primer radiofonskih volitev). Diktatura CGT-a je neizprosna: eksekutivni komite CGT pod vodstvom proslulega »proletarca« Jouhaux-a in

nija porušili 160 cerkva, deloma pa jih uničili 251, pa vsej Španiji so organizirali milične trupe, ki naj bi tvorile jedro bodoče revolucionarne rdeče armade.

G. Kocbek, v Španiji gre za to, ali se bo uresničila prerokba Trockega, da bo »Španija druga komunistična država v Evropi«, ali pa bo špansko ljudstvo imelo še toliko zdravja in moči v sebi, da bo preprečilo boljševizacijo svoje zemlje in instalacijo sovjetov.

Tako je dejal 22. avgusta 1936 angleški poslanik v Lisboni sir Francis Lindley:

»Državlanska vojna, ki se danes odigrava v Španiji, je delo dolgoletne predpriprave po agentih Moskve.«

pod nadzorstvom Politbiro-a komun. stranke ima v svojem tajnem arhivu izdelan strateški načrt, po katerem ne sme preiti dan, da ne bi kaka važnejša proizvodna panoga proglasila štrajk. Od časa do časa je treba v Région Parisienne preiskusiti armado CGT-a v generalnem štrajku, ki naj bo ob pomanjkanju sindikalno-socialnih razlogov magari političen (tako n. pr. zadnji generalni štrajk po dogodkih v Clicyju, ki ni bil samo dejansko političen, temveč tudi kot tak od eksekutive CGT-a proglašen: »proti provokacijam fašizma, v znak solidarnosti do padlih tovarišev, kot izraz zahteve po razpustu vseh organizacij morilskega fašizma itd.). CGT se ne omejuje na zgolj sindikalno področje, temveč učinkovito posega v politično življenje Francije ter se v svoji samozavesti smatra celo poklicano rušiti »svete človečanske pravice«, slovesno proglašene in zajamčene v francoski ustavi, rojeni v »revoluciji svobode«. Pred dvema mesecema je CGT sprožila po vseh industrijskih objektih gibanje, ki je izzvenelo v naslednji ultimati posameznih tovarniških sindikatov podjetnikom: do določenega termina morajo biti odpušteni vsi delavci, ki niso člani CGT, sicer bomo to izsilili s stavko in zasedbo tovarne. Mnogo podjetnikov se je temu povelju že vdalo... Župan St. Denis-a, nekdanji najbolj rdečega mesta v rdečem pasu Pariza, nekdanji šef komunistične mladine, sedaj šef Parti Populaire Français, poslanec Doriot je dne 23. marca t. l. peljal množico teh odpuščenih žrtev diktature CGT-a pred notranje ministrstvo, deputacijo pa k gospodu notranjemu ministru, pred katerim je v imenu teh žrtev in njih družin dvignil protest proti oskrunjenju najsvetejše svetih človečanskih pravic: svobode dela. G. minister je Doriotu cinično odvrnil: »Naj se odpušteni poslužijo francoske justice, sicer naj vas pa ščitijo vaši sindikati«...

Thorez

Velik »ljudski tribun«, generalni tajnik Politbiro-a Parti Comuniste Français, absolutni služabnik Stalinov, besni sovražnik

Toda »komunistične Španije sploh nikjer ni bilo«, pravi Kocbek. Toda zdaj je gotovo. Saj vendar radio iz Moskve poslušamo, ki na moč hvali špansko republikansko vlado, saj vidimo koliko ladij, vojakov, municije, generalov pošilja Rusija v Španijo. Zdaj pa gre res za komunizem; pa še za nekaj hujšega. Poslušajte, g. Kocbek, krik komunistov iz španske vasi: »Ko v Španiji ne bo ne cerkve ne šole ne kmetije ne knjižnice, boste videli, da bo vse bolje šlo.«

Obžalujemo, da je Dom in Svet tako onečastil dediščino Fr. Lampeta prav ob 50 letnici; obžalujemo, da daje starejša generacija okrog Doma in Sveta nam mladim tako ve-

Trockega, je postal po izključitvi Doriota absolutni diktator v stranki. Vsako leto gre dvakrat po instrukcije v Moskvo. Stranka ni sicer številčno pač pa organizatorično najmočnejša stranka Francije. Z izborna taktiko si je pridobila odlično vlogo v skupnosti Front Populaire in kar je še važnejše v CGT. — Dognano je, da dela CGT danes že popolnoma po navodilih Politbiro-a Parti comuniste Français. Dognano pa je tudi, da ima komunistična stranka naslednji namen s Front Populaire: Zakoni o 40 urnem tedniku, o zvišanju mezd, o maksimiranju blagovnih cen na nivo pred Blumovim eksperimentom — vse to pa v nespremenjeni ekonomski organizaciji — po zdravi pameti ne more privedi drugam, kot do absolutnega razsula francoskega gospodarstva; da pa bo razvoj hitrejši, za to naj poskrbe večni štrajki, ki naj 40 urni tednik znižajo še za 10 ur. In sklepni račun Politbiro-a je ta-le: Ko bo gospodarstvo zrušeno, se bo razsul z njim vred doseđanji ekonomski sistem, organizirana 10 milijonska armada CGT-a pa bo pod organizatoričnim in taktičnim vodstvom komunistične stranke v danem trenutku izvedla večdnevni generalni štrajk v vsej Franciji in avtomatično prevzela oblast. Tega procesa tudi armada ne bo mogla preprečiti, pa čeprav bi do tedaj v njej še ne bilo dovolj komunističnih celic: Kajti ni je sile, ki bi mogla ustaviti proglašeni generalni štrajk, ni ga aparata, ki bi mogel 10 milijonsko armado produkcije nadomestiti in ga ni sistema in dežele, ki bi večdnevni generalni štrajk prenesla — najmanj pa Francija, ki je po enoletnem štrajkovnem razdobju že do temeljev pretresena in razmajana.

Tak je načrt Thoreza za izvedbo katerega je doslej po pisanih dokazih Doriot-a, predloženih francoskemu parlamentu prejel iz Moskve 250 milijonov, to je usoda Front Populaire. To je sodobna Francija... Kaj pa delajo radikali, kaj Blum in kje so sile, ki bi ta komunistični strateški načrt lahko eventualno ustavile — o tem pa vam bomo nekaj povedali prihodnjič.

liko pohujšanje in desorientacije, čudimo se, da Dom in Svet na ta način ugonablja veliko dediščino Lampeta, torej samega sebe, pohujšujemo se, da je uredništvo zlorabilo zaupanje odbora Katol. tiskovnega društva, ki vendar na noben način ni moglo odobravati tega članka in ga torej ni moglo poznati.

Nam mladim okrog Straže je g. urednik prof. Koblar stavil najslabše prognoze! Zameril nam je, da smo se rahlo dotaknili Doma in Sveta! Prerokoval nam je, da iz naših vrst nikdar ne bo nič tvornega prišlo. Morebiti? Vsekakor pa je bila naša kritika Doma in Sveta opravičena. Po sedanjih poti Doma in Sveta Stražarji gotovo ne bodo hodili.

Katoliška akcija

XI.

Ko govorimo o organiziranju Katoliške akcije in o njenih pomožnih silah, moramo omeniti tudi razmerje Katoliške akcije do političnih in strokovnih organizacij katoličanov. O tem vprašanju se je že veliko govorilo in pisalo. Razlogov za to je bilo več. Prvi je bil ta, ker so mnogi nasprotniki Cerkve gledali v Katoliški akciji politično akcijo cerkve, namreč prizadevanje Cerkve, da pride v sodobnih državah zopet do politične moči. Mnogi tolmačijo sploh vsako prizadevanje in delovanje cerkve kot politično stremenje. Če cerkev n. pr. doseže, da se v državni šoli poučuje verouk, da se državno praznujejo cerkveni prazniki, da državna oblast nastopa proti bogokletju in nemorali, tolmačijo mnogi to kot cerkvene politične uspehe in se zaradi njih boje cerkve. Nekateri ljudje sploh enačijo cerkev z liturgijo in kultom; kar preseže to dvoje, se jim zdi klerikalizem, politično cerkveno prizadevanje, stremenje Cerkve za nadvlado v državi in podobno. Če tako »nastrojeno« ljudje slišijo govoriti o Katoliški akciji, je pač umevno, da jih je groza pred novim organiziranim pohodom rimskega klerikalizma. Napačno pa je, da se dajo tudi katoličani zapeljati takemu naziranju o Cerkvi.

Drugi razlog, zakaj je bilo potrebno, jasno govoriti o Katoliški akciji in političnih ter strokovnih organizacijah je ta, ker se je izraz katoliška akcija pred papežem Pijem XI v Italiji večkrat uporabljal za sploh vsako socialno, tudi politično delovanje katoličanov. Tedanja katoliška akcija se je namreč po svoji organizatorični strani bistveno razlikovala od sedanje Katoliške akcije. Iz tega, kar smo v prejšnjih sestavkih povedali o Katoliški akciji, bo mogoče vsakdo razbrati bistveno razliko med Katoliško akcijo ter katoliškimi verskimi organizacijami, katoliškimi kulturnimi organizacijami ter katoliškimi političnimi organizacijami. Vse imajo sicer naziv »katoliški«, toda vsaka v drugem pomenu, zlasti pa je bistvena razlika med izrazom katoliški v Katoliški akciji in med tem izrazom v ostalih zvezah. Tretji razlog, ki je naročal, da se pojasni razmerje med Katoliško akcijo in političnimi ter strokovnimi organizacijami, pa je v tem, ker pač vsakdo, kdor pozna namen in naloge Katoliške akcije, uvidi, da obstaja neka zveza med delovanjem Katoliške akcije in delovanjem ostalih organizacij, ni pa vsakomur jasno, kako daleč naj ta zveza sega.

O političnih organizacijah bo vsakdo, ki dobro misli, takoj uvidel, da jih ne moremo istovetiti z onimi organizacijami, ki smo jih imenovali lastne organizacije Katoliške akcije. Kakor ni mogoče enačiti cerkve s politično organizacijo katoličanov, prav tako ne lastnih organizacij Katoliške akcije s političnimi strankami ali organizacijami. O tem nadalje govoriti pametnim ljudem, je popolnoma odveč. Uradnih cerkvenih izjav o tem je veliko. Stereotipno se v njih ponavlja, da so Katoliška akcija, njeno delovanje in njene organizacije zunaj in izven političnih strank (prim. le čl. 33, al. 1 jugoslovskega konkordata; čl. 2, al. 1 pravil Slovenske Katoliške akcije). Pa tudi kot pomožne sile Katoliške akcije se politične stranke katoličanov ne sprejemajo (prim. čl. 19, odst. 2 pravil Slov. Kat. akcije). Pomožne sile, kakor vemo, ostanejo popolnoma samostojne organizacije z lastnim vodstvom in odgovornostjo. Katoliška akcija pa jim poverja posamezne naloge svojega apostolata, glede teh nalog so pomožne sile odgovorne Katoliški akciji. Politične organizacije, kakor rečeno, se tudi kot take pomožne sile Katoliške akcije ne morejo sprejemati. Bolj jasno povedati, da se Katoliška akcija kot taka ne peča s strankarsko politiko, skoraj ni mogoče. Sramotno je, da pri nas nekateri tega ne morejo ali nočejo

razumeti, ter tako sumničijo Katoliško akcijo vseh mogočih političnih zvez.

S tem pa seveda ni rečeno, da se Katoliška akcija ne zanima za javno življenje. Izvrševati mora socialen apostolat, kakor smo videli; pri tem nujno mora zadeti na javno življenje. V zakonodajnih skupščinah se obravnavajo stvari, ki niso le tehničnega, gospodarskega in političnega značaja, marveč zadevajo tudi vero in pravost. Vprašanja o razporoki n. pr., o verski vzgoji v šolah, o razmerju med cerkvijo in državo, ta in podobna vprašanja nas ne zanimajo le kot državljane marveč tudi in to še bolj kot katoličane. Cerkev in zato tudi Katoliška akcija ne moreta iti molče mimo njih; kdor jima zaradi tega očita politično delovanje, uganja sofizem, ako nima cerkve le za nekakšno kulturno in liturgično društvo.

Katoličan mora nastopati kot tak tudi v javnem življenju, ker razkola med vernikom in državljanom ne sme biti. Katoliška akcija bo zato šolala svojim članom vest tudi glede dolžnosti, ki jih imajo kot državljani. »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.« Prirejala bo akcije v zadevah, ki se tičejo vere in pravosti. Na vidiku je n. pr. predlog o novem zakonskem pravu, ki hoče zakon vzeti iz cerkvene pristojnosti, torej uvesti civilni zakon, ali ki hoče uvesti razporoko. Jasno je, da mora Katoliška akcija razgibati vse sile, da se tak predlog ne uzakoni. Predlog, recimo, zagovarja politična stranka A, pobija pa ga politična stranka B. Katoliška akcija bo nastopila proti predlogu, ne zato ker ga zagovarja stranka A ali pobija stranka B, marveč zato, ker predlog sam nasprotuje božjemu pravu in neodsvojljivim pravicam cerkve. Ako kdo ta nastop Katoliške akcije imenuje političen, naj ga, toda ve naj, da meša pojme.

S tisto politiko, ki nima nič opraviti z vero in pravostjo, zlasti pa še s strankarsko politiko se Katoliška akcija ne bavi. Tudi kot pomožne sile ne sprejema političnih strank katoličanov. K delu vabi vse katoličane, pa naj pripadajo katerikoli politični stranki, da le ta ne nasprotuje katoliški cerkvi. Svoje pozive za javne akcije naslavlja na vse ljudi, ki dobro mislijo.

S Katoliško akcijo ne smemo istovetiti katoličanov, če tudi so njeni člani. Cerkev strankarskega političnega delovanja svojim članom ne prepoveduje, razen kdaj v izrednih razmerah. Tudi člani Katoliške akcije morejo biti pripadniki političnih strank kot ostali katoličani in državljani. Da pa ne bi kdo dobil povod za sumničenje Katoliške akcije, zato naj politično eksponirani člani ne bodo v vodstvu Katoliške akcije.

Prav podobno je razmerje Katoliške akcije do zgolj strokovnih organizacij. Poudarjamo zgolj strokovnih, ker večkrat tako imenovane strokovne organizacije niso samo strokovne, marveč obenem tudi kulturne in vzgojne, zlasti še, če imajo odseke za mladino. Ako strokovna organizacija ni čisto strokovna, marveč mešana, je treba njeno sindikalno delovanje razlikovati od kulturnega in vzgojnega delovanja. Glede kulturnega in vzgojnega delovanja more pristopiti taka strokovna organizacija kot pomožna sila k Katoliški akciji, toda v kolikor gre za zgolj gospodarske in sindikalne zadeve, so popolnoma samostojne in same odgovorne. Zgolj strokovne organizacije katoličanov si je v našem času nekoliko težko zamisliti, to se pravi, da bodo take organizacije velikokrat segle preko samó strokovnega delovanja, ker takó delajo tudi nasprotne organizacije, n. pr. marksistične; vprašanje je tudi, ali bi bilo v vsakem primeru pametno, če se katoliška strokovna organizacija skrupulozno omeji na zgolj strokovno delovanje. Papež močno poziva v pismu kardinalu Seguri z dne 6. nov. 1929 in argentinan-

Papeževa okrožnica o položaju katoliške cerkve v Nemčiji

(Konec.)

4. Čista vera v Cerkev.

Vera v Kristusa se ne bo ohranila čista in nepopačena, če je ne podpira in kot varna reč obdaja vera v Cerkev, »steber in temelj resnice.« (1 Tim, 3, 15). Sam Kristus, hvaljen Bog od vekomaj, je postavil ta steber vere. Od Odršenika ustanovljena Cerkev je ena za vse narode in ljudstva. Pod njegovo kupolo, ki se kot božji nebes razpenja nad vso zemljo, je mesto in dom za vse narode in jezike, je prostor, da se v njem razvijajo vse posebne lastnosti, prednosti, naloge in poklici, ki jih je Bog Stvarnik in Odršenik položil v posameznike, pa tudi v ljudske skupnosti. Materinsko srce Cerkve je dovolj široko in veliko, da v bogomiselnem razvijanju takih posebnih darov bolj vidi bogastvo pestrosti kakor pa nevarnost razdruževanja. Veseli se, če posamezniki kakor tudi narodi duhovno visoko stojijo. Z materinsko radostjo in materinskim ponosom vidi v njihovih pristnih uspehih sadove vzgoje in napredka, ki jih blagoslovlja in pospešuje, kjer le po vesti more. Ve pa tudi, da so tej svobodi potegnjene meje po veličanstvu božje zapovedi, ki je to Cerkev v vsem bistvenem hotela in ustanovila kot neločljivo enoto. Možno je, da se božje poslanstvo Cerkve, ki med ljudmi deluje in mora s pomočjo ljudi delovati, časih bolešno zatemi s človeškim — le prečloveškim, ki ob vseh časih zopet in zopet kot plevel med pšenico božjega kraljestva bohota in raste. Kdor pozna besedo Zveličarjevo o pohujšanju in pohujšljivcih, vé, kako mora Cerkev pa tudi vsak posameznik o tem soditi, kaj je bil greh in je greh. Kdor pa ob teh vse obsodbe vrednih razlikah med vero in življenjem med besedo in dejanjem, med zunanjim vedenjem in notranjim mišljenjem pri posameznikih — pa naj bi jih bilo tudi mnogo — pozabi ali celo deloma zamolči neštete zglede krepstnega prizadevanja, požrtvovalnosti, bratovske ljubezni, junaške borbe za svetost, ta kaže obžalovanja vredno slepoto in krivičnost.

5. Čista vera v Petrov primat.

»Vera v Cerkev se ne ohrani čista in nepopačena, če je ne podpira vera v primat rimskega škofa. V istem trenutku, ko je Peter, na čelu vseh apostolov in učencev, priznal vero v Kristusa, Sinu živega Boga, je Kristus s pohvalo vere in izpovedi Petrove izgovoril tudi besedo o zidavi svoje Cerkve, éne Cerkve, in sicer na Petra kot skalo. (Mt 16, 18). Med vero v Kristusa ter vero v Cerkev in primat obstoji torej posvečena zveza. Pristna in zakonita avtoriteta je povsod vez ednosti, vir moči, jamstvo zoper razpad in razcepljenje, porošstvo prihodnosti; v najvišjem

skemu episkopatu z dne 4. febr. 1931 katoliške strokovne organizacije, da naj se v tistih vprašanjih, ki zadevajo namene Katoliške akcije, le tej podrede in tako urejeno izvršujejo krščanski apostolat v svojem okolju. Prav tam pa tudi naglašajo, da ostanejo glede gospodarskih vprašanj samostojne in same odgovorne.

Razlika med Katoliško akcijo in strokovnimi organizacijami je v cilju in sredstvih. Cilj strokovnih organizacij ostaja v časnem, zemskem redu. Te organizacije se bavijo z gospodarskim, gmotnim in socialnim položajem svojega članstva, oziroma sloja. Katoliška akcija nasprotno pa izvršuje duhovni, verski in univerzalni apostolat. Ciljem odgovarjajo tudi sredstva.

(Dalje prihodnjič.)

Podpirajte pokret katoliške mladine!

in najzvisejšem smislu tam, kjer je taki avtoriteti — kakor vprav pri Cerkvi — obljubljeno milostno vodstvo Sv. Duha, njegova nepremagljiva pomoč.

»Zgodovinska pot narodnih cerkvá, njih duhovna otrplost, njihovo oklenjenje ali zasuzenje po zemskih oblasteh — vse to je dokaz brezupne nerodovitnosti, v katero z nezbežno gotovostjo padé vsaka mladika, ki se loči od žive trte Cerkve.«

6. Nравoslovje in nравni red.

»Na pravi in čisto ohranjeni veri v Boga trdno stoji tudi nравnost človeštva. Vsi poizkusi, da bi nравnost odtrgali od kremenitih tal vere in jo zgradili na valujoči sipi človeških določil, vodijo prej ali slej posameznike kakor tudi združbe v moralno propadanje. Prisilno oblast države, zgolj zemski, pa četudi sami na sebi plemeniti in visoki vzori ne bodo nikdar trajno mogli nadomestiti nagibov, ki imajo svojo zadnjo in odločujočo korenino v veri v Boga in Kristusa. Vzemite njim, ki so poklicani k najvišjim žrtvam, k predaji malega jaz v korist obče blaginje, nравno oporo, ki jo imajo v tem, kar je večno in božje v dvigajoči in tolažeči veri v Njega, ki vse dobro plačuje in hudo kaznuje — pa se nešteti končno ne bodo odločili za izpolnjevanje dolžnosti, ampak za beg pred njo. Vestno izpolnjevanje desetih božjih in še cerkvenih zapovedi — le-te niso nič drugega ko izvršitev evangelijskih pravil — je za vsakega posameznika neprecenljiva šola smotrene samovzgoje, nравne krepitve ter oblikovanja značaja.«

7. Priznavanje naravnega prava.

»Tudi pravilnemu življenju in pravosodju se ne sme izpodmakniti temelj prave vere v Boga in razodetih božjih zapovedi. Tu mislimo posebno na tako zvano naravno pravo, s prstom Stvarnikovim zapisano v človeška srca (Rimlj. 2, 14. nsl.) ter tu čitljivo za zdravo, po grehu in strasteh ne zaslepljeno pamet. Po zapovedih tega naravnega prava je mogoče preizkusiti vsako pozitivno pravo kateregakoli zakonodajalca, kolikšna je (tega pozitivnega prava) nравna vsebina in s tem nравna ukazovalna oblast in obveznost v vesti. Človeški zakoni, ki se nepomirljivo kregajo z naravnim pravom, imajo že od rojstva hibo, ki je ne more izlečiti nobeno nasilno sredstvo, nobeno zunanje razvijanje moči. Ob tem merilu je treba meriti tudi načelo: »Pravo je, kar ljudstvu koristi.« Stavek more sicer imeti tudi pravi smisel, če se namreč razume tako, da nравno nedovoljeno nikoli ne more služiti resnični blaginji ljudstva. Vendar pa je že staro poganstvo spoznalo, da je treba stavek, če naj bo popolnoma resničen, prav za prav obrniti in reči: »Nikoli ni koristno, kar ni obenem tudi nравno dobro. In ni zato, ker je koristno, nравno dobro, ampak ker je nравno dobro, je tudi koristno.« (Cicero, De officiis, 3, 30.) Zadnjo besedo o tem, kaj je resnična obča blaginja ima in določa človeška narava, v kolikor je v harmoniji med osebnim pravom ter socialno vezanostjo, pa namen skupnosti, ki je po isti človeški naravi določen. Skupnost je hotena od Stvarnika kot sredstvo, da se popolnoma razvijejo individualne in socialne zmožnosti, ki jih mora posameznik, dajoč in jemljóč, izrabiti v svojo in vseh drugih srečo in blaginjo. Tudi one obsežnejše in višje vrednote, le od skupnosti vstvarljive, ne pa od posameznika, so od Stvarnika hotene koncem koncev le zaradi človeka, da se naravno in nadnaravno razvije in popolni. Vsak odmik od tega reda maje stebre, ki na njih počiva skupnost, ter s tem spravlja v nevarnost mir, varnost, da, obstoj skupnosti same.«

Komunizem na našem jugu

Nobena tajnost ni več, da se je tudi med naše sodržavljane na jugu krepko vsedel komunizem in da precej krepko rogovili in surovo tajno posega v javno življenje. Če kje v državi, potem je pač tu našel morda najbolj pripravna tla. Prvo, kar moramo pri tem upoštevati, je dejstvo, da se med Srbi prava, široka ljudska prosveta nikdar ni mogla razviti, ker ni bilo časa za njo. Po nekaj letih neurejenega miru je vedno izbruhnila kaka vojna, ki je zopet vse izprevergla. Družinsko življenje je bilo v vsakem rodu bogve kajlikokrat prekinjeno in pretrgano, prav tako vaška, ali po naše rečeno, farna skupnost, ker je bilo treba iti na meje in jih braniti. Na takem nemirnem ozemlju seveda tudi mladina ne more prav rasti. Upoštevati moramo tudi, da Srbija, zlasti južna, šele nastaja. Se pred devetnajstimi leti so se tod izprehajale armade sovražnikov in podrle vse, kar je bilo mogoče podreti. Pred balkansko vojno so puštošili Turki, v svetovni vojni so to zemljo zasedle sovražne armade in jo spremenile v drugo važna okoliščina je izobraženstvo. Večinoma je višje šole obiskovalo v inozemstvu, zlasti v Parizu, kjer pa je videlo Evropo bolj odslabe strani in se navzelo njenega duha. Liberalizem z vsemi svojimi nauki je to mladino, ki je živela popolnoma drugo življenje kakor pa njihovi rojaki doma, vso prejel in napolnil z občudovanjem do sleherne idejne smeri, ki je bila najmodernejša in najnovejša, čeprav po svoji vsebini obenem tudi najbolj prazna. To izobraženstvo je potem tega razkrajajočega duha zaneslo v Belgrad in majhna podeželska mesteca, kjer je deloval naprej. Že dolgo so nazori o zakonu in družini popolnoma razkrojeni in ločitev, svoboda ljubezen, zakonolomstvo — vse to je že zdavnaj vsakdanji dogodek, o katerem časopisi pač pišejo, ker vedo, da ljudje radi bero. Da sme vsak pisati in risati ter upodabljati, kakor hoče in kakor zna, in da sme učiti o Bogu, o človeku in njegovemu namenu kakorkoli hoče in kakorkoli hoče — to spada k svobodi znanosti in umetnosti, kakor jo označija Evropa, in tu postavljati kaka načela bi bilo nazadnjaško, zato jih tudi nihče ne pobilo. Preziranje vere je glavno obeležje vsega tega izobraženstva, ki sicer morda ni-

ma nič proti temu, da bi »preprosto ljudstvo« verovalo še naprej. Najbolj grobi materializem je tako postal osnova vsega življenja, katere so se po zgledu višjih začeli brez premisleka in brez svarila od katerekoli strani oprijemati tudi nižji sloji.

Da komunizem v takem ozračju ni bil nobeno strašilo ali posebna groza vzbujajoča novotarija, je razumljivo samo po sebi. Nauke, ki so bili že prej priznani za moderne in pa »človečanske«, je le jasneje izrazil in jih dopolnil še z obljubami, da morajo ti nauki postati splošni in edino merodajni. Poleg tega je prinesel tudi nekaj organizacijskih principov in metod, ki se v prejšnji nemirni srbski dobi niso mogli tako razviti. Zato je v nekaj letih komunizem skoraj popolnoma zavzel ulico, knjigo, časopise in družabnost in malo-kdo čuti, da bi bilo to v kakem neskladju s prejšnjim. Od evropskega liberalizma, prenesenega v najslabši obliki z evropskih univerz, je bil v komunizem kaj kratek korak. Seveda niso vsi, ki v komunističnem smislu govorijo in pišejo, organizirani komunisti, kar za osvoboditev javnega mnenja tudi ni potrebno, dovolj je, da je večina okužena s temi gesli in da je v ozadju majhna skupina organiziranih ljudi, ki ta gesla ob popolni brezbriznosti za načela sproti pošiljajo v javnost in jo vodijo v svoji smeri.

Motil bi se pa, kdor bi si ta komunizem predstavljal kot neko idejo, ki hoče vpeljati nov red in zlasti revnejšega človeka dvigniti na višjo stopnjo. Borba za oblast je glavna oznaka vsega tega rovarjenja. — Vsi tudi ta svoj komunizem tako razumejo, tako ga razume tudi sedanja oblast. Komunisti tudi vedo, da bi imeli proti sebi že novo zalezovanje nekega komunizma druge stopnje, ki bi jim skušal iztrgati pridobljeno oblast iz rok. Dolgo dobo že je borba za oblast glavno gibalno in najmočnejša težnja vseh, ki čutijo v sebi nekaj zmožnosti in zadostno mero častihlepnosti. Zarotništvo v tej borbi ni nič novega, popolna svoboda v izbiri sredstev tudi ne, zato komunizem ne vzbuja tolikega odpora kakor v ostali Evropi, ki je imela čas, da je v miru razvijala svojo kulturo.

Na univerzi se je komunističnemu valu skoraj nerodno upreti. Vse polno je akademskih društev in klubov vseh mogočih imen, ki pa so vsa enako pobarvana. Vsa imajo enaka gesla, enaka sredstva za osvojitve javnega mnenja na univerzi in ni dvoma, da imajo tudi enotno vodstvo. Veliko akademikov živi v silno revnih razmerah, ki tudi doma v kaki Crni gori ali Južni Srbiji nimajo boljšega kruha, in če se jim komunizem ponudi, kakor da je nalašč zanje in za njihovo ljudstvo, bi moral biti že zelo podkovan v kakem drugem, komunizmu temeljito nasprotnem svetovnem nazoru in tudi načelno dobro vzgojen, da bi se mu mogel upreti. Površen liberalizem pa se premalo loči od komunizma, da bi se mogel mlad akademik upreti na kakem zborovanju, kjer včasih več tisoč tovarišev isto vpije. Sicer so na univerzi nekatera društva, ki so ostro opredeljena proti komunizmu, v naziranjih, o zakonu, o Bogu, o posmrtnosti in moralnih zahtevah življenja so si pa skoraj sorodna s komunizmom. Poudarjati samo privilegije in nedotakljivost lastninske pravice, ko je vsej javnosti znano, kako je v tolikih in tolikih primerih do lastnine prišlo, pa ni nič kaj privlačno. Med obema strujama se večkrat razvijejo za nas neverjetno ostre borbe, in kdor se ni opredeljen, se ob takih prilikah opredeli za tisto stran, na kateri je bil tepen. Ako ga tepež zaloti na komunistični strani in dobi nekaj bušk od nasprotnikov komunizma, postane komunist, ako pa jih je dobil od komunistov, postane fašist. Obe struji pa sta nekulturni in po svojih metodah nasilni. To pretilvanje moči dokazovati z imeni posameznikov in društev bi bila kaj kočljiva zadeva, ker na zunaj ni nihče komunist. Vsi so samo demokratični, svobodoljubni, ljubitelji proletariata, navdušeni za ljudsko fronto in gesla, o katerih vemo, od kod izvirajo. Kadarkoli pa se oblastem posreči odkriti kako gnezdo, je slika vedno ista: v ozadju nekje je komunistično gnezdo, ki ima vse dogodke na niti.

Ker se je izobraženstvo ljudstvu tako odtujilo in ni take zveze med mestom in deželo kakor pri nas, je komunizem kot tak ljudstvu popolnoma tuj. Ljudstvo ima silno tradicijo, prepojeno z bogatimi navadami, ob katerih velikokrat tudi cerkev sodeluje in ga ni mogoče v enem desetletju premakniti. Prav zaradi zgodovine, v kateri je bil vsak tolikokrat prepuščen samemu sebi, je kmet — industrijsko delavstvo je v veliki manjšini — izrazito individualističen in se silno nerad podredi kaki skupnosti. Lastninska pravica je nedotakljiva in si ni mogoče misliti razloga, ki bi dovoljeval poseg v njo. Ko je v Belgradu oblast iz prometnih in estetskih razlogov hotela podreti neko krčmo »Albanija«, je bil to cel notranjepolitični dogodek in vse se je izvajalo, kakor cela reforma. Da bi to ljudstvo pristalo na kakršnokoli socializacijo, je prazno upanje. Zato seveda tisti komunisti, ki gredo zadnjega pol leta na deželo po glasove, komunističnega nauka ne razlagajo niti direktno niti indirektno, ampak le obljublajo, kako lepo bodočnost bodo ljudstvu ustvarili, ako jim pomaže do oblasti.

Pri zadnjih preganjanjih trockistov v Moskvi je prišlo na dan, da je jugoslovanska komunistična organizacija nekje zašla na trockistično stezo — za kar obstoje trdni dokazi — in od tega odkritja naprej je ta komunizem nekako v zadregi. Nič kaj gladko se njegovo delo ne razvija, zlasti pa se pozna, da je Moskva odtegnila svojo darežljivo roko. Zborovanja, lokalni štrajki ali demonstracije, to je prav za prav vse, kar morejo sami vprizoriti. S tem seveda ni rečeno, da bo komunistov konec, ker bo skušal vsak postati pravoveren, da bi služil Stalinovi kominterni prav tako zvesto, kakor je — vede ali nevede — služil Trockijevi. **Ako vemo, da od te strani ne moremo pričakovati novega družabnega reda, ampak samo nove ljudi, ki bi hoteli od oblasti buržujsko živeti, vemo o srbskem komunizmu dovolj.**

Dogodki na zagrebški univerzi

Dnevnik so prejšnji teden prinesli poročila o pretepih na zagrebški univerzi.

Če si poblize ogledamo akademsko življenje na hrvaški univerzi, dobimo takole sliko. Tri skupine se skušajo uveljaviti. To so na eni strani ekstremni nacionalisti, nazvani frankovci; na drugi strani marksistično usmerjeni akademiki. Nekako v sredi pa so pristaši dr. Maček, nazvani HSS-arji. Po številni moči so na prvem mestu akademiki pristaši dr. Mačka in imajo v rokah vse odbore strokovnih klubov.

Zanimiva je taktika marksistično usmerjenih akademikov, ki vedno, kadar ne morejo sestaviti lastne liste, glasujejo na občnih zborih za HSS listo, čeprav se jih ti otepajo in povsod javno poudarjajo, da so protimarksistična lista.

Pri zadnjih neredih na univerzi so se pristaši dr. Mačka (Hrvatska seljačka stranka) popolnoma umaknili v ozadje. Miting, ki je bil sklican proti novi medicinski in veterinarski uredbi, se sploh ni mogel vršiti, ker je prišlo takoj do obračunavanja med marksističnimi in frankovskim akademiki, ki je zahtevalo 1 smrtno žrtev in nekaj ranjenih. Prvotni namen marksistično usmerjenih akademikov, da bi se proglasil štrajk proti uredbama, je bil popolnoma pozabljen in univerzitetne oblasti so zaprle univerzo od 15. do 24. t. m. le zato, ker so se bali, da bo prišlo do novih kravah pretepop med skupinami za stare račune.

Večina akademikov sploh ni bila udeležena pri teh neredih. Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da večina hrvaških akademikov ne naseda več plačancem iz Moskve in zna dostojno braniti interese hrvaškega vseučilišča.

Komunistični fašizem na univerzi

Preko vseh fakultet, strokovnih društev, skupnih akcij valovi mogočna idejna orientacija v treh smereh: **krščanska, nacionalistična, komunistična fronta**. Nacionalistom so dne 20. aprila komunisti bogato in na originalen način plačali usluge, ki so jim jih storili o priliki zloglasnega štrajka: skušali so jim razbiti udarci, pestmi in drugimi moskovskimi metodami neko predavanje na univerzi. Nacionalistom pravimo iskreno, odkrito, odločno: **Ne more in ne sme biti vaša naloga, podpirati v katerikoli obliki komunizem**. Kdor se s komunizmom brati, ga bo komunizem podrl in požrl. Vprašanje, ali je bilo umestno vabiti gospoda Pirkmajerja na univerzo ali ne, je tu postransko. **Kar mi obsojamo, je metoda komunistov. Po tej metodi bo smel govoriti, predavati, zborovati in delati na univerzi samo tisti, kateremu bodo to dovolile komunistične pesti:** to se pravi kloniti pred surovo silo. Vse to komunistično izzivanje naj končno privede policijo na univerzo; saj je to končno v interesu komunistov, ker se spet ruši nekaj tradicije, nekaj »meščanske« urejenosti: oni bi pa po prevzemu oblasti itak zgolj s policijo in GPU vladali.

Naraščanje komunizma v Franciji.

Primašamo nekaj števil, ki dajo misliti: Leta 1932 je imela socialistična stranka 130.000 članov, komunistična stranka 25.000. Danes ima socialistična stranka 202.000 članov, komunistična stranka pa 304.000 članov. Leta 1932 je štela socialistična mladina 11.286 članov, komunistična samo 3000 članov. Sedaj ima socialistična mladina 40.000 članov, komunistična (»Komsomol«) pa 92.000 članov.

Društvo »Dom visokošolk« javlja, da sta prosti v Domu visokošolk dve mesti. Reflektantke naj vložijo prošnje na odbor društva najkasneje do 1. maja t. l. — Odbor.

Križev pot slovenskega dijaka na Kočevskem

Ko se je »prijatelj« naše popolne gimnazije posrečilo izposlovati njeno delno ukinitév, je njih »nacionalen« uspeh med ostalimi Slovenci posebno bridko zadel mladega, nadarjenega in ukaželjnega dijaka V. — Ni imel sredstev, ne zvez, ki bi mu bile po ukinitvi 5. razreda omogočile nadaljevanje študija na kakem drugem zavodu. Zato je sklenil, da bo poskusil dobiti vstop v tekstilno šolo v Kranju. Čez dan bi prakticiral v eni izmed mnogih tovarn, zvečer pa bi obiskoval predpisani tečaj. In odločen, kakršnega je bedno življenje že v rani mladosti napravilo, jo je mahnil peš iz Kočevja v Kranj, da bi osebno poprosil tega ali onega ravnatelja za sprejem v prakso. Pa je potrkal pri prvem vratarju in bil odslovljen, pri drugem, tretjem, desetem, povsod enako brez uspeha. — Brez pare v žepu je tedaj nastopil skrušen in potrto isto pot naj v Kočevje, katero je pred tednom hodil še poln upa in samozavesti.

Tako ni ostalo dijaku nič drugega, kakor da strada doma pri svoji materi in gleda obsojen v brezdelje svoje tovariše, kako dan za dnem hodijo v šolo. Ker pa sta bila sila in pomanjkanje le prevelika — zaslužka niti mati-vdova ni dobila nobenega, — je šel naš fant pretekli teden, ko so začeli popravljati državno cesto Kočevje-Sušak, ter se javil k čestnim delom. Tako se je naenkrat znašel naš

kočevski slovenski dijak s prav dobro malo maturo v žepu na cesti in sredi kočevskega mesta drobil kamenje ter bil vesel, da bo zaslužil vsaj 15 Din na dan zase in za svojo staro mater. Revez ni slutil, da tudi na cesti ni prostora zanj. Nadzornik cestnih del je videl šibko postavo, sestradano telo in ga je odslovil, češ da je prešibak.

Kdor je takrat videl solzo v očeh tega dijaka trpina, ko je oddajal kladivo svojemu tovarišu delavcu, bi bil zakričal na ves glas, da bi slišali vsi, ki so direktno ali indirektno delali na ukinitvi naše gimnazije: pridite in pogledjte, prva žrtev vašega zgrešenega pojmovanja je padla, prva žrtev nesmiselne in anacionalne gonje proti obstoju popolne gimnazije niti na cesti več ne najde prostora. Ta najmlajša žrtev, kateri bo žal sledilo še mnogo drugih, naj vam bo glasen opomin, da ste z ukinitvijo gimnazije udarili svoj lastni narod na Kočevskem v obraz, da ste prav Slovencem zaprli vrata do izobrazbe, da ste iz narodnega boja na Kočevskem izločili ves domač inteligenčni naraščaj, katerega nobeno importirano izobraženstvo ne more nadomestiti. — Prisilili ste kočevskega Slovenca, da bo večno le hlapec, ker ste mu vzeli možnost, da bi se pri svoji revščini priboril do boljšega kruha.

Za našo univerzo

Drugi sestanek AA.

V soboto, 24. t. m. se je vršil na univerzi drugi informativni sestanek Akademске akcije za izpopolnitev univerze.

Na sporedu so bila poročila predsednika in odbornikov o dosedanem delu in dosedanji borbi za slovensko univerzo.

Podpredsednik Muha poroča o tehniki. Sedaj ko so doseženi krediti za kemični institut, je vse delo stremelo za izpopolnitvijo naših nadaljnjih zahtev, med katerimi je najvažnejša hidrotehnični laboratorij.

Predsednik tov. Derkač poroča o delu od zadnjega sestanka. Predvsem poudari pomen lepe manifestacije akademikov in profesorjev v Trg. domu. Dalje poroča o konfliktu Vurnikovega načrta tehnike z načrtom o preureditvi Ljubljane. Z njim je delo zaostalo.

Z doseglo kreditov za kemični institut je vrstni načrt za izpopolnitev univerze v treh etapah potrjen. Poudarja velik pomen — naše druge najvažnejše zahteve — t. j. hidrotehničnega laboratorija tudi za gospodarstvo. V ta namen naj bi se ustanovil poseben kursorij iz univ. profesorjev in gospodarskih interesentov. Poroča še o spremembi šolnin, ki ima precejšen socialen poudarek in je z njo prav slabše situiran študent laže zadihal.

Tajnik Štular, poroča o rudarskem institutu. Zagotovljeno je, da montanistika ostane v Ljubljani. Nato še poroča o delu delegacije v Belgradu, ki je prišla domov vsa obupana, češ da ni nič opravila, toda kmalu nato so bili krediti za kemični institut odobreni.

O menzi poroča Uršič. Upa, da bo kredit 250.000 Din kmalu potrjen in do menze ne bo več tako daleč.

Zakelj še poroča o Knafljevi ustanovi. Zadevo ima v rokah zunanje ministrstvo. Prečital je tudi dopis min. dr. Kreka.

Sledila je debata. — Preds. odgovarja Kavčiču in drugim, ki so trdili, da ne dela na programu liste »1940«, in da je program padel, ker še ni dosegel vseh svojih zahtev. — Trdi, da se od programa liste »1940« in njegovih zahtev ni odmaknil: »Če hočemo vsaj minimalno doseči, moramo maksimalno zahtevati. Mi lahko zahtevamo, mi ne dajemo. Če hočete, da bomo dajali, nas postavite prej na ministrske stolčke. AA ima na razpolago samo borbo za doseg programa.«

Gregorač govori nato, po svoji stari navadi o potrebi »enotnosti in srčnosti« vseh akademikov. (Lepa krilatice za naivneže.) Predlaga naj odbor zaradi neuspeha protestno odstopi. Ko neki akademik napade AZ, češ da je ozkosrčna in da je bil program liste »1940« samo demagogija, je proti temu ostro protestiral Zakelj, ko ga je vprašal, ali je to demagogija, če so naše zahteve največje? Na nas ni krivda, če se zahteve ne izpolnujejo. Kriv je sistem.

Iz vsega sestanka, posebno iz debate more objektivno opazovalec jasno spoznati, da vsem levičarjem, ki so se oglašali, ne gre toliko za pravične zahteve slovenske univerze, ki se mora boriti z velikimi težavami, ampak njim gre predvsem, da uganjajo demagogijo, ko se postavljajo v pozo edino pravega zagovornika univerze in slovenskega naroda in ko skušajo ustvariti videz velike nesebične delavnosti, za katero pa se skrivajo čisto navadni kulturno-politični interesi. To se je jasno videlo pri njihovi zahtevi naj odbor v znak protesta odstopi, da bi zopet priredili masovna zborovanja in občne zборе, na kate-

rih bi se lahko na vso moč razkričali in zabavljali na vse strani, morda bi govorili zopet o brazilski kavi in podobno; kar vse slovenski univerzi ne bi popolnoma nič koristilo kvečjemu še — škodilo. Zato odločno odklanjamo njihove metode, ko hočejo pod krinko borbe za slovensko univerzo, prirejati razna ilegalna politična zborovanja. Odklanjamo zato, ker nam je slovenska univerza prevzvišena, da bi dopustili nepoklicanim izrabljati njen težki položaj v svoje nelepe prikritke namene.

Vsi pa, ki živimo in čutimo z našo »Almo mater«, se bomo še s podvojeno silo borili in še s pomnoženo ljubeznijo delali za dokončno realizacijo našega programa, ki ga postavljamo kot najelementarnejšo zahtevo vsega slov. naroda.

NAŠA DRUŠTVA.

Na občnem zboru »Savice« je bila ponovno izvoljena Jaklič Ivka.

Na občnem zboru »Zarje« je bil ponovno izvoljen Osterc Stanko s 26 glasovi proti 24 (dva listka sta bila prazna).

Na občnem zboru »Danice« je bil izvoljen Dolenc Franc z 48 : 41 glasovi (dva listka prazna).

Z zagrebške univerze

OBČNI ZBOR AKD »Danice« v Zagrebu

V soboto, 17. aprila 1937 se je vršil redni občni zbor AKD »Danice«. Iz poročila posameznih funkcionarjev se razvidi, da je društvo na pravi poti. Misel, povezati naše ljudi v strokovnih klubih društva, se je popolnoma obnesla. V okviru društva delujejo štirje klubi, ki so vsi pokazali, da so potrebni in da

je to najboljša oblika, ki jo more društvo nuditi, da člane naveže nase in jim da možnost, da se izpopolnjujejo in pripravljajo za bodoče življenje.

Številčno najmočnejši je klub agronomov, katerega delovanje je usmerjeno v glavnem v treh smereh: 1. v samovzgoji, z vajami v nastopih, predavanjih in z marljivim študiranjem kmetijskih problemov. 2. v gojenju družabnosti in medsebojne pomoči in 3. v udeleževanju v javnosti, posebno v kmetijskih združenjih in organizacijah.

Po številu najmanjši je klub strojnikov, ki pa je najbolj potreben. Zastavil si je nalogo zainteresirati javnost za tehniko in posebno zanesti zanimanje zanj med našo srednješolsko mladino. Namen ima osnovati po srednjih šolah organizacije, ki bi naše fante zainteresirale za tehnični študij. Na pobudo kluba je vpeljal »Slovenec« rubriko: »Kaj pravi tehnika«, ki ima namen dati osnovne smernice o tehniki.

Nadalje sta v društvu še veterinarski in medicinski klub. Oba sta se osnovala šele v zimskem semestru.

Materialno stanje mnogih naših študentov je tako obupno, da si je »Danica« zastavila nalogo pomagati najpotrebnejšim, kolikor ji pač dopuščajo sredstva. Osnovalec se je odbor, ki ima nalogo zbirati sredstva in razdeljevati podpore med najbednejše.

Končno so sledile volitve in izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik: Scharf Viktor, tehnik; podpredsednik: Sluga Alojzij, agronom; tajnik: Kompare Minka, medicinka; blagajnik: Demšar, komercialec; gospodar in knjižničar: Šink Matija, agronom; revizorji: Rozman Ivan, Ferjan Jakob in Hawlina Herbert.

Književnost

POD ULICO

Temačno in zatohlo sobo je napolnil oster duh po zdravilih. Bolnico so injekcije tako zdelale, da je od utrujenosti zadremala.

Enakomerno sopenje je tonilo v dolgočasno tiktakanje stare ure, ki je visela ob špranjasti omari.

Tudi Sonja se je pomirila, ko ji je zdravnik rekel, kako je za mater ugodno, če se more spočiti. Potem je brez besed priprl škripajoča vrata in natihoma zginitil po stopnicah navzgor.

Zunaj se je smejalo sonce kakor obraz otroka, ki se je napil gorkega mleka. Po visokih mokrotnih strehah so se bleščali zlati biseri, se kotalili v velika izložbena okna in obstajali na gruči otrok, ki so čebljali kakor mladici v gnezdu.

Sonja je izprala okrvavljeno brisačo in jo obesila ob štedilniku na sušo. Skozi nizko, zaprasto okno je stegnilo sonce svoje dolge prste in otipavalo čipke natrganega namiznega prta. Gori po tratoarju je švigalo življenje in po podu in golih stenah so neprenehoma hodile dolge sence mimoidočih.

Sonja je sedla pod okno in se zamislila. Pred njenimi drobnimi očmi je hipoma vstala slika včerajšnjega dogodka. Tako živo je zaplesalo pred njo, da ji je privzdignilo slabotne prsi.

»Ata, pa tak!« jo je zbadalo v dno srca. Pozno zvečer je prišel iz tiskarne. Mati je ležala kakor danes. Iz ust mu je puhtel duh po vinu in cigareтах. Krmežljiv je bil v oči. Sonja se ga je bala kot zmeraj. Nekaj je mohljal, ko se je mati oglasila. Nato je vstal, grdo zaklel in se stegnil v kot in — o, groza!... Mati je zakričala, Sonja tudi, čeprav ni vedela, kaj se je zgodilo. Potlej je upihnil luč in šel kakor tat.

Mati ni zaspala do svita. Sonja je pa za-

dremala in takoj so otroka objele čudne sanje: tam v kotu ni bilo več krucifiksa, sama ni vedela, kdo ga je odnesel; zunaj nekje je pa zastokalo tako milo in proseče, da se je stegnila skozi okno. Tam gori in samotni ulici se je jokal Tisti iz kota... V trenutku se je zbudila in ni več zatislila oči.

Ves dan se ji je zdelo, kakor da bi se vse puste stene s stropom vred zožile in jo tlačile k tlom, da je komaj dihala. Samo kadar se je ozrla v prazni kot, so se čudno razmaknile in neizmerna praznina je zevala vanjo.

Tisti dan sta obe o tem molčali. Mati si je pač mislila, da je Sonja še otrok in da ne razume, kaj je oče počenjal. Toda Sonje je bilo strah celo misli, ki so se kakor lačne roparice zaganjale v njeno drobno glavo, da je trepotala po vsem telesu.

Zunaj se je sonce že poslavljalo. Na vršičku bližnjega kostanja tik za bančno palačo je vabil kos v svate. Polno življenja je bilo tam, a Sonja ga ni videla.

Spet je zazrla v temoti tiste prste, ki so grabili v kot, kričala bi na vse grlo: ata, nikar!... In še tisti trenutek je dekle spoznalo, da je oče kakor tujec in brez srca za Sonjo, za mater in morda še za koga. Natančno je razumela, zakaj je mati sinoči jokala, in spomnila se je besed, ki jih je govorila, še preden je legla: saj ti ni treba tja zahajati, doma bodi, pa bo vse prav!...

Postelja je zaškripala. Mati se je predramila.

»Mama!« je planila Sonja iz težke zamišljenosti, ne da bi bila pripravljena na besedo. Šele zdaj je spoznala, da se je že zmračilo.

Bolnica je zasuknila glavo na levo in odprla oči.

»Mama!« je stopila Sonja pred zglavnik.

»Naj prižgem?«

»Le!« Materi se je trgal glas kakor razklan.

Sonja — ta mala gospodinja — je skočila k omari, vzela s police sajasto petrolejko (men-

da edino v mestu, kot je oče včasih zabavljaj) in nažgala.

»Sonja, sedi sem!«

Čudno. Se nikoli ji ni mati tako mehko govorila, še nikoli je ni poprosila, naj prisede, pa še tako blizu k zglavniku.

Postavila je petrolejko na mizo in sedla tako, da je skoraj čutila sunkovito utripanje materinega srca. Četvero oči se je srečalo in obema je šlo mimo srca kakor sveto čustvo velikega praznika.

»Sonja, veš, naš ata... ni tvoj...« Tisti o se je razcefral v joku, bolnica ni mogla več do besede, neizmerna bol ji je pljusknila prav do grla.

Sonja je izbuljila oči in vzdrlhela po vsem životu.

Očeta dolgo ni bilo iz tiskarne. Sonja je skuhala kavo, pa je ni mogla popiti. Vse je dela na štedilnik. Bo pa on, si je šepetala. Roke so se ji tresle, ko je pospravljala skodelico. Nov svet je ležal pred njo s svojim zevajočim vprašanjem.

Mati je použila samo tri žličke grenkih zdravil, ki jih je Sonja že dopoldne prinesla iz lekarne. Sunkoma je začela sopsti. Globoko v grlu ji je ostro piskalo, da se je Sonja neudno zdrznila.

»Mama!« je šepnila skoraj pritajeno.

Nihče se ni oglasil.

»Mama!« se ji je stresel glas in nepremično je zrla proti postelji. Mučna tišina je porzrla droben odmev.

»Mama!...« Tisti a se je sprevergel v tako močan krik, da je nekdo gori na ulici obstal in poslušal. Sosedova gospodinja je pritekla po temnih stopnicah.

Sonja je planila k izpitemu obrazu in ga pritiskala na svoja lica. V tesne in gluhe stene pa je udarjalo proseče: mama!...

Mati je prvokrat preslišala otrokov klic.

Tisto noč očeta ni bilo domov. Kljub temu

ga je Sonja videla, kako steza svoje suhotne prste tja v kot in oskrunja ponižno in nedolžno svetost...

Tam od zunaj nekje pa je spet zastokalo kakor včeraj. Sonje je bilo strah, kajti najbolj je človeka strah in groza tam pod ulico, ko zasliši, da se joka Kristus...

Slavo Blažič.

POMENKI

L. S. V »Slovenski zemlji« uporabljaš danes kaj aktualen motio o podrtih epharističnih križih. Moral bi duhovno in oblikoobno globlje, predvsem konec naj bo močan. Beri tovrstno Dularjevo pesem v 4. št. »Kresa«! »Legenda« je tudi šibka. Preveč zgubljaj besed. Socialna pesem »Očetu« je polna ljubezni, vdanosti, vendar ni dovolj izčiščena. Beri n. pr. Klopčiča, Župančiča! »Pesem« ima vse tipične lastnosti čustvene osemnajstletnika: pesimizem in trmastost upornost in kipenje krvi. Po tem sodeč pojdeš navzgor. »Črtica« je prav za prav dober začetek: opis lačnega študenta, ki nima ne volje ne moči za študiranje. Dejanja pa ni nobenega. — Skratka: piši manj, pa tisto dobro — sčasoma boš spoznal, da je tako bolj. In še nekaj: na večji papir piši in bolj čitljivo, da se bo dalo eventualno kaj popraviti!

S. B. Črtica »Pod ulico« bo s 50 Din nagrajena izšla v tej številki. Mislim, da bo osem ugajala. Računam na tvoje nadaljno sodelovanje.

NATEČAJ

Razdeliti imamo še 120 din. Tovariše, ki pripravljajo pošiljkę, prosimo takojšnjega odziva. Danes razpisujemo 200 din za proizvode, ki bi jih radi objavili še v tem letniku. Zadnji čas za ta letošnji poslednji termin je 20. maj. V primeru, da bi bila dela prešibka, bomo z isto vsoto avtomatično podaljševali termin. Tudi bomo v prihodnje navezali pismene stike s sodelujočimi.